

I. DISPOSICIONS GENERALS

CAP DE L'ESTAT

13033 *LLEI ORGÀNICA 1/2008, de 30 de juliol, per la qual s'autoritza la ratificació per Espanya del Tractat de Lisboa, pel qual es modifiquen el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, signat a la capital portuguesa el 13 de desembre de 2007.*

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei orgànica,
Sapiguen: Que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

El 13 de desembre de 2007, després de superar la incertesa creada en no assolir-se la ratificació unànime del Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa, es va procedir a la signatura a la capital portuguesa del Tractat de Lisboa, pel qual es modifiquen el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea (que passa a denominar-se Tractat de Funcionament de la Unió Europea). El Tractat de Lisboa deriva de l'esmentada Constitució Europea, que va aprovar en referèndum el poble espanyol. Per això les bases, valors, objectius, drets, polítiques i institucions del Tractat són substancialment similars a les de la «non nata» Constitució.

Aquest nou Tractat permetrà que la Unió Europea estigui millor preparada per fer front als desafiaments que ens ha portat el nou segle, dotant-la de més i millors instruments per actuar amb legitimitat i eficàcia. Aquestes són les dues claus fonamentals, eficàcia i legitimitat, en vista de les quals és necessari llegir les novetats que aporta el Tractat de Lisboa.

En primer lloc, la Unió necessita més dosis de legitimitat. D'aquí que moltes de les reformes que introdueix el nou Tractat estiguin presidides per una ferma voluntat d'acostar la Unió als ciutadans i de garantir que serveix els seus interessos.

És el cas dels valors de respecte de la dignitat humana, llibertat, democràcia, igualtat, Estat de dret i drets humans. És el cas dels objectius de promoció de la pau i el benestar dels pobles que integren la Unió Europea. També és el cas de la inclusió explícita en el Tractat dels principis fonamentals que han de regir les relacions entre la Unió i els seus estats membres, com el principi d'atribució de competències, segons el qual la Unió compta amb les competències que el Tractat li reconeix, el principi de cooperació lleial entre la Unió i els seus estats membres o el principi del respecte per part de la Unió de la identitat nacional dels estats, incloent-hi les seves estructures polítiques i constitucionals.

En aquest sentit s'inscriu la inclusió en el Tractat d'una classificació de les competències en exclusives de la Unió i compartides, entre aquesta i els estats membres, sense oblidar la possibilitat que la Unió adopti mesures de suport en àmbits que són essencialment de competència estatal, com ara l'educació o la cultura.

En la línia de trobar més legitimitat per a l'acció de la Unió Europea hi ha també la generalització de l'actual procediment de codecisió entre el Parlament Europeu i el Consell, que passa a ser el procediment legislatiu ordinari de la Unió, per la qual cosa, com a regla general, és necessari l'acord tant del Parlament Europeu com del Consell perquè es puguin adoptar normes jurídiques en la Unió Europea.

Una altra aportació singular del Tractat de Lisboa és la previsió, per primera vegada en la història de la Unió, d'una modalitat d'iniciativa legislativa popular, de tal manera que, reunint les signatures d'almenys un milió de ciutadans, sempre que provinquin de diferents estats membres, es pot instar la Comissió a presentar una proposta determinada.

El Tractat de Lisboa a més permetrà que la Unió actuï amb més eficàcia per respondre dins el termini i en la forma escaient als canvis accelerats que experimenta la realitat social, econòmica i internacional del segle XXI.

En aquest sentit s'ha d'interpretar la creació de la figura del president del Consell Europeu, per un període de dos anys i mig, renovable una sola vegada, amb la finalitat de donar millor seguiment als treballs del Consell Europeu i reforçar la visibilitat de la Unió. O l'establiment de la figura de l'alt representant de la Unió per als Afers Exteriors i la Política de Seguretat, que serà, alhora, mandatari del Consell per als afers de la política exterior (PESC) i de defensa (PESD) i vicepresident de la Comissió encarregat de les relacions exteriors, i presidirà el Consell de Relacions Exteriors de la Unió. Comptarà, a més, amb el suport d'un Servei Europeu d'Acció Exterior, nodrit per funcionaris de les institucions de la Unió i dels estats membres.

Una reforma de gran importància a l'hora d'agilitar el procediment de presa de decisions en el si de la Unió és la relativa a la limitació del recurs a la unanimitat i la consegüent extensió del vot per majoria qualificada a gairebé mig centenar de noves bases jurídiques. La unanimitat, no obstant això, seguirà sent la regla general en els àmbits que revesteixen una especial sensibilitat per als estats membres, com les línies directrius de la política exterior, la fiscalitat, la política social, els recursos financers de la Unió i la revisió dels tractats.

El Tractat de Lisboa de la Unió Europea a més té en compte moltes de les principals preocupacions i inquietuds dels ciutadans europeus en aquests moments. Així, conté una nova base jurídica que reconeix el gran paper que tenen en les nostres societats els serveis públics o d'interès general, i altres bases que permetran que la Unió es doti de millors polítiques en qüestions de seguretat i lluita contra la criminalitat organitzada, en matèria de política d'immigració o en la lluita contra el canvi climàtic, així com les que fan figurar la solidaritat entre els estats membres, ja sigui per fer front a catàstrofes naturals o a atemptats terroristes, ja sigui per garantir el necessari subministrament energètic, com un dels senyals d'identitat de la integració europea.

El Tractat de Lisboa també respon a necessitats i inquietuds particularment específiques dels ciutadans espanyols. Aquest és el cas de les noves disposicions relatives al règim de les regions ultraperifèriques, en especial en matèria d'ajudes públiques, de la inclusió explícita, entre els objectius de la política energètica de la Unió, del foment de les interconnexions de les xarxes o de la previsió de la possibilitat d'embargar els fons i actius financers de grups terroristes que actuïn en el territori de la Unió. Igualment s'ha d'esmentar, per la seva rellevància, el nou repartiment d'escons al Parlament Europeu que comporta un notable increment dels assignats a Espanya.

Convé tenir present que el Regne d'Espanya, juntament amb uns altres quinze estats membres de la Unió Europea, ha formulat una Declaració, annexa a l'Acta Final de la Conferència Intergovernamental, en la qual s'assenyala que «la bandera que representa un cercle de dotze estrelles daurades sobre fons blau, l'himne pres de l'"Himne a l'Alegria" de la Novena Simfonia de Ludwig van Beethoven, la divisa "Unitat en la Diversitat", l'euro en tant que moneda de la Unió Europea i el Dia d'Europa el 9 de maig segueixen sent, per a ells, els símbols de la pertinença comuna dels ciutadans a la Unió Europea i de la seva relació amb aquesta», per la qual cosa la continuïtat en l'ús generalitzat pels poders públics i pels ciutadans d'aquests símbols s'ha d'entendre no només garantida sinó fins i tot activament recomanada.

Finalment s'ha de ressaltar amb especial èmfasi que, segons el Tractat de Lisboa, la Unió reconeix els drets, les llibertats i els principis enunciats en la Carta dels Drets Fonamentals de 7 de desembre de 2000, tal com va ser adaptada el 12 de desembre de 2007 a Estrasburg, la qual, proclama, tindrà el mateix valor jurídic que els tractats. Es tracta d'un avanç d'un valor polític considerable, a més de jurídic, en el procés de construcció de la Unió i de la ciutadania europea. Per això, i perquè es considera convenient des del punt de vista de la transparència i de la proximitat al ciutadà, es reproduïx a l'article segon d'aquesta Llei orgànica el text íntegre de l'esmentada Carta, tal com ha estat publicat en el «Diari Oficial de la Unió Europea» de 14 de desembre de 2007 (2007/C 303/01).

Article 1. *Autorització de la ratificació del Tractat de Lisboa.*

S'autoritza la ratificació per Espanya del Tractat de Lisboa, pel qual es modifiquen el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, signat a la capital de la República de Portugal el 13 de desembre de 2007.

Article 2. *Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea.*

D'acord amb el que disposen el paràgraf segon de l'article 10 de la Constitució espanyola i l'apartat 8 de l'article 1 del Tractat de Lisboa, les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconeix també s'han d'interpretar de conformitat amb el que disposa la Carta dels Drets Fonamentals publicada en el «Diari Oficial de la Unió Europea» de 14 de desembre de 2007, el text íntegre de la qual es reproduïx a continuació:

«PREÀMBUL

Els pobles d'Europa, en crear entre si una unió cada vegada més estreta, han decidit compartir un avenir pacífic basat en valors comuns.

Conscient del seu patrimoni espiritual i moral, la Unió està fundada sobre els valors indivisibles i universals de la dignitat humana, la llibertat, la igualtat i la solidaritat, i es basa en els principis de la democràcia i l'Estat de dret. En instituir la ciutadania de la Unió i crear un espai de llibertat, seguretat i justícia, situa la persona en el centre de la seva actuació.

La Unió contribueix a defensar i fomentar aquests valors comuns dins del respecte de la diversitat de cultures i tradicions dels pobles d'Europa, així com de la identitat nacional dels estats membres i de l'organització dels seus poders públics a escala nacional, regional i local; intenta fomentar un desenvolupament equilibrat i sostenible i garanteix la lliure circulació de persones, serveis, mercaderies i capitals, així com la llibertat d'establiment.

Per això és necessari, donant-los més projecció mitjançant una Carta, reforçar la protecció dels drets fonamentals d'acord amb l'evolució de la societat, del progrés social i dels avenços científics i tecnològics.

La present Carta reafirma, dins del respecte de les competències i missions de la Unió, així com del principi de subsidiarietat, els drets que emanen en particular de les tradicions constitucionals i les obligacions internacionals comunes als estats membres, del Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals, les cartes socials adoptades per la Unió i pel Consell d'Europa, així com de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea i del Tribunal Europeu de Drets Humans. En aquest context, els òrgans jurisdiccionals de la Unió i dels estats membres han d'interpretar la Carta atenent degudament les explicacions elaborades sota l'autoritat del Praesidium de la Convenció que va redactar la Carta i actualitzades sota la responsabilitat del Praesidium de la Convenció Europea.

El gaudi d'aquests drets comporta responsabilitats i deures tant respecte dels altres com de la comunitat humana i de les generacions futures.

En conseqüència, la Unió reconeix els drets, llibertats i principis enunciats a continuació.

TÍTOL I

Dignitat

ARTICLE 1

Dignitat humana

La dignitat humana és inviolable. Ha de ser respectada i protegida.

ARTICLE 2

Dret a la vida

1. Tota persona té dret a la vida.
2. Ningú pot ser condemnat a la pena de mort ni executat.

ARTICLE 3

Dret a la integritat de la persona

1. Tota persona té dret a la seva integritat física i psíquica.
2. En el marc de la medicina i la biologia s'han de respectar en particular:
 - a) el consentiment lliure i informat de la persona de què es tracti, d'acord amb les modalitats que estableix la llei;
 - b) la prohibició de les pràctiques eugenèsiques, en particular les que tenen com a finalitat la selecció de les persones;
 - c) la prohibició que el cos humà o parts d'aquest com a tals es converteixin en objecte de lucre;
 - d) la prohibició de la clonació reproductora d'éssers humans.

ARTICLE 4

Prohibició de la tortura i de les penes o els tractes inhumans o degradants

Ningú pot ser sotmès a tortura ni a penes o tractes inhumans o degradants.

ARTICLE 5

Prohibició de l'esclavitud i del treball forçat

1. Ningú pot ser sotmès a esclavitud o servitud.
2. Ningú pot ser constret a realitzar un treball forçat o obligatori.
3. Es prohibeix el tràfic d'éssers humans.

TÍTOL II

Llibertats

ARTICLE 6

Dret a la llibertat i a la seguretat

Tota persona té dret a la llibertat i a la seguretat.

ARTICLE 7

Respecte de la vida privada i familiar

Tota persona té dret al respecte de la seva vida privada i familiar, del seu domicili i de les seves comunicacions.

ARTICLE 8

Protecció de dades de caràcter personal

1. Tota persona té dret a la protecció de les dades de caràcter personal que la concerneixin.

2. Aquestes dades s'han de tractar de manera lleial, per a fins concrets i sobre la base del consentiment de la persona afectada o en virtut d'un altre fonament legítim previst per la llei. Tota persona té dret a accedir a les dades recollides que la concerneixin i a obtenir la seva rectificació.

3. El respecte d'aquestes normes ha d'estar subjecte al control d'una autoritat independent.

ARTICLE 9

Dret a contraure matrimoni i dret a fundar una família

Es garanteixen el dret a contraure matrimoni i el dret a fundar una família segons les lleis nacionals que en regulin l'exercici.

ARTICLE 10

Llibertat de pensament, de consciència i de religió

1. Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió. Aquest dret implica la llibertat de canviar de religió o de conviccions, així com la llibertat de manifestar la seva religió o les seves conviccions individualment o col·lectivament, en públic o en privat, a través del culte, l'ensenyament, les pràctiques i l'observança dels ritus.

2. Es reconeix el dret a l'objecció de consciència d'acord amb les lleis nacionals que en regulin l'exercici.

ARTICLE 11

Llibertat d'expressió i d'informació

1. Tota persona té dret a la llibertat d'expressió. Aquest dret comprèn la llibertat d'opinió i la llibertat de rebre o comunicar informacions o idees sense que hi pugui haver ingerència d'autoritats públiques i sense consideració de fronteres.

2. Es respecten la llibertat dels mitjans de comunicació i el seu pluralisme.

ARTICLE 12

Llibertat de reunió i d'associació

1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió pacífica i a la llibertat d'associació en tots els nivells, especialment en els àmbits polític, sindical i cívic, fet que suposa el dret de tota persona a fundar sindicats amb altres i a afiliar-s'hi per a la defensa dels seus interessos.

2. Els partits polítics a escala de la Unió contribueixen a expressar la voluntat política dels ciutadans de la Unió.

ARTICLE 13

Llibertat de les arts i de les ciències

Les arts i la recerca científica són lliures. Es respecta la llibertat de càtedra.

ARTICLE 14

Dret a l'educació

1. Tota persona té dret a l'educació i a l'accés a la formació professional i permanent.

2. Aquest dret inclou la facultat de rebre gratuïtament l'ensenyament obligatori.
3. Es respecten, d'acord amb les lleis nacionals que en regulin l'exercici, la llibertat de creació de centres docents dins del respecte dels principis democràtics, així com el dret dels pares a garantir l'educació i l'ensenyament dels seus fills conforme a les seves conviccions religioses, filosòfiques i pedagògiques.

ARTICLE 15

Llibertat professional i dret a treballar

1. Tota persona té dret a treballar i a exercir una professió lliurement elegida o acceptada.
2. Tot ciutadà de la Unió té llibertat per buscar una feina, treballar, establir-se o prestar serveis en qualsevol Estat membre.
3. Els nacionals de tercers països que estiguin autoritzats a treballar en el territori dels estats membres tenen dret a unes condicions laborals equivalents a les que gaudeixen els ciutadans de la Unió.

ARTICLE 16

Llibertat d'empresa

Es reconeix la llibertat d'empresa de conformitat amb el dret de la Unió i amb les legislacions i pràctiques nacionals.

ARTICLE 17

Dret a la propietat

1. Tota persona té dret a gaudir de la propietat dels béns que hagi adquirit legalment, a usar-los, a disposar-ne i a llegar-los. Ningú pot ser privat de la seva propietat més que per causa d'utilitat pública, en els casos i les condicions que preveu la llei i a canvi, en un temps raonable, d'una justa indemnització per la seva pèrdua. L'ús dels béns es pot regular per llei en la mesura que sigui necessari per a l'interès general.
2. Es protegeix la propietat intel·lectual.

ARTICLE 18

Dret d'asil

Es garanteix el dret d'asil dins del respecte de les normes de la Convenció de Ginebra de 28 de juliol de 1951 i del Protocol de 31 de gener de 1967 sobre l'Estatut dels refugiats i de conformitat amb la Constitució.

ARTICLE 19

Protecció en cas de devolució, expulsió i extradició

1. Es prohibeixen les expulsions col·lectives.
2. Ningú pot ser retornat, expulsat o extradit a un Estat en el qual corri un risc greu de ser sotmès a la pena de mort, a tortura o a altres penes o tractes inhumans o degradants.

TÍTOL III

Igualtat

ARTICLE 20

Igualtat davant la llei

Totes les persones són iguals davant la llei.

ARTICLE 21

No-discriminació

1. Es prohibeix tota discriminació, i en particular l'exercida per raó de sexe, raça, color, orígens ètnics o socials, característiques genètiques, llengua, religió o conviccions, opinions polítiques o de qualsevol altre tipus, pertinença a una minoria nacional, patrimoni, naixement, discapacitat, edat o orientació sexual.

2. Es prohibeix tota discriminació per raó de nacionalitat en l'àmbit d'aplicació de la Constitució i sense perjudici de les seves disposicions particulars.

ARTICLE 22

Diversitat cultural, religiosa i lingüística

La Unió respecta la diversitat cultural, religiosa i lingüística.

ARTICLE 23

Igualtat entre dones i homes

La igualtat entre dones i homes s'ha de garantir en tots els àmbits, inclusivament en matèria d'ocupació, treball i retribució.

El principi d'igualtat no impedeix el manteniment o l'adopció de mesures que suposin avantatges concrets a favor del sexe menys representat.

ARTICLE 24

Drets del nen

1. Els nens tenen dret a la protecció i a les atencions necessàries per al seu benestar. Poden expressar la seva opinió lliurement. Aquesta s'ha de tenir en compte per als assumptes que els afectin, en funció de la seva edat i maduresa.

2. En tots els actes relatius als nens portats a terme per autoritats públiques o institucions privades, l'interès superior del nen constitueix una consideració primordial.

3. Tot nen té dret a mantenir de forma periòdica relacions personals i contactes directes amb el seu pare i amb la seva mare, llevat que sigui contrari als seus interessos.

ARTICLE 25

Drets de les persones grans

La Unió reconeix i respecta el dret de les persones grans a portar una vida digna i independent i a participar en la vida social i cultural.

ARTICLE 26

Integració de les persones discapacitades

La Unió reconeix i respecta el dret de les persones discapacitades a beneficiar-se de mesures que garanteixin la seva autonomia, la seva integració social i professional i la seva participació en la vida de la comunitat.

TÍTOL IV

Solidaritat

ARTICLE 27

Dret a la informació i consulta dels treballadors en l'empresa

S'ha de garantir als treballadors o als seus representants, en els nivells adequats, la informació i consulta amb una antelació suficient, en els casos i les condicions previstos en el dret de la Unió i en les legislacions i pràctiques nacionals.

ARTICLE 28

Dret de negociació i d'acció col·lectiva

Els treballadors i els empresaris, o les seves organitzacions respectives, de conformitat amb el dret de la Unió i amb les legislacions i pràctiques nacionals, tenen dret a negociar i subscriure convenis col·lectius, en els nivells adequats, i a emprendre, en cas de conflicte d'interessos, accions col·lectives per a la defensa dels seus interessos, inclosa la vaga.

ARTICLE 29

Dret d'accés als serveis de col·locació

Tota persona té dret a accedir a un servei gratuït de col·locació.

ARTICLE 30

Protecció en cas d'acomiadament injustificat

Tot treballador té dret a protecció en cas d'acomiadament injustificat, de conformitat amb el dret de la Unió i amb les legislacions i pràctiques nacionals.

ARTICLE 31

Condicions de treball justes i equitatives

1. Tot treballador té dret a treballar en condicions que respectin la seva salut, seguretat i dignitat.
2. Tot treballador té dret a la limitació de la durada màxima del treball i a períodes de descans diaris i setmanals, així com a un període de vacances anuals retribuïdes.

ARTICLE 32

Prohibició del treball infantil i protecció dels joves en el treball

Es prohibeix el treball infantil. L'edat mínima d'admissió al treball no pot ser inferior a l'edat en què conclou el període d'escolaritat obligatòria, sense perjudici de disposicions més favorables per als joves i llevat d'excepcions limitades.

Els joves admesos a treballar han de disposar de condicions de treball adaptades a la seva edat i han d'estar protegits contra l'explotació econòmica o contra qualsevol treball que pugui ser perjudicial per a la seva seguretat, la seva salut, el seu desenvolupament físic, psíquic, moral o social, o que pugui posar en perill la seva educació.

ARTICLE 33

Vida familiar i vida professional

1. Es garanteix la protecció de la família en els àmbits jurídic, econòmic i social.
2. Amb la finalitat de poder conciliar vida familiar i vida professional, tota persona té dret a ser protegida contra qualsevol acomiadament per una causa relacionada amb la maternitat, així com el dret a un permís pagat per maternitat i a un permís parental amb motiu del naixement o de l'adopció d'un infant.

ARTICLE 34

Seguretat social i ajuda social

1. La Unió reconeix i respecta el dret d'accés a les prestacions de seguretat social i als serveis socials que garanteixen una protecció en casos com la maternitat, la malaltia, els accidents laborals, la dependència o la vellesa, així com en cas de pèrdua d'ocupació, segons les modalitats que estableixen el dret de la Unió i les legislacions i pràctiques nacionals.

2. Tota persona que resideixi i es desplaci legalment dins de la Unió té dret a les prestacions de seguretat social i als avantatges socials de conformitat amb el dret de la Unió i amb les legislacions i pràctiques nacionals.

3. Amb la finalitat de combatre l'exclusió social i la pobresa, la Unió reconeix i respecta el dret a una ajuda social i a una ajuda d'habitatge per garantir una existència digna a tots els que no disposin de recursos suficients, segons les modalitats que estableixen el dret de la Unió i les legislacions i pràctiques nacionals.

ARTICLE 35

Protecció de la salut

Tota persona té dret a accedir a la prevenció sanitària i a beneficiar-se de l'atenció sanitària en les condicions que estableixen les legislacions i pràctiques nacionals. A l'hora de definir i executar totes les polítiques i accions de la Unió s'ha de garantir un nivell elevat de protecció de la salut humana.

ARTICLE 36

Accés als serveis d'interès econòmic general

La Unió reconeix i respecta l'accés als serveis d'interès econòmic general, tal com disposen les legislacions i pràctiques nacionals, de conformitat amb la Constitució, amb la finalitat de promoure la cohesió social i territorial de la Unió.

ARTICLE 37

Protecció del medi ambient

En les polítiques de la Unió s'integren i garanteixen, conforme al principi de desenvolupament sostenible, un nivell elevat de protecció del medi ambient i la millora de la seva qualitat.

ARTICLE 38

Protecció dels consumidors

En les polítiques de la Unió es garanteix un nivell elevat de protecció dels consumidors.

TÍTOL V

Ciutadania

ARTICLE 39

Dret de sufragi actiu i passiu a les eleccions al Parlament Europeu

1. Tot ciutadà de la Unió té dret de sufragi actiu i passiu a les eleccions al Parlament Europeu a l'Estat membre en què resideixi, en les mateixes condicions que els nacionals de l'esmentat Estat.
2. Els diputats al Parlament Europeu són elegits per sufragi universal lliure, directe i secret.

ARTICLE 40

Dret de sufragi actiu i passiu a les eleccions municipals

Tot ciutadà de la Unió té dret de sufragi actiu i passiu a les eleccions municipals de l'Estat membre en què resideixi, en les mateixes condicions que els nacionals de l'esmentat Estat.

ARTICLE 41

Dret a una bona administració

1. Tota persona té dret que les institucions, òrgans i organismes de la Unió tractin els seus assumptes imparcialment i equitativament i dins d'un termini raonable.
2. Aquest dret inclou en particular:
 - a) el dret de tota persona a ser escoltada abans que es prengui en contra seva una mesura individual que l'afecti desfavorablement;
 - b) el dret de tota persona a accedir a l'expedient que la concerneixi, dins del respecte dels interessos legítims de la confidencialitat i del secret professional i comercial;
 - c) l'obligació que incumbeix a l'Administració de motivar les seves decisions.
3. Tota persona té dret a la reparació per la Unió dels danys causats per les seves institucions o els seus agents en l'exercici de les seves funcions, de conformitat amb els principis generals comuns als drets dels estats membres.
4. Tota persona es pot adreçar a les institucions de la Unió en una de les llengües de la Constitució i ha de rebre una contestació en aquesta mateixa llengua.

ARTICLE 42

Dret d'accés als documents

Tot ciutadà de la Unió i tota persona física o jurídica que resideixi o tingui el seu domicili social en un Estat membre té dret a accedir als documents de les institucions, òrgans i organismes de la Unió, sigui quin sigui el seu suport.

ARTICLE 43

El Defensor del Poble Europeu

Tot ciutadà de la Unió i tota persona física o jurídica que resideixi o tingui el seu domicili social en un Estat membre té dret a sotmetre el Defensor del Poble Europeu els casos de mala administració en l'actuació de les institucions, òrgans o organismes de la Unió, amb exclusió del Tribunal de Justícia de la Unió Europea en l'exercici de les seves funcions jurisdiccionals.

ARTICLE 44

Dret de petició

Tot ciutadà de la Unió i tota persona física o jurídica que resideixi o tingui el seu domicili social en un Estat membre té el dret de petició davant el Parlament Europeu.

ARTICLE 45

Llibertat de circulació i de residència

1. Tot ciutadà de la Unió té dret a circular i residir lliurement en el territori dels estats membres.
2. Es pot concedir llibertat de circulació i de residència, de conformitat amb el que disposa la Constitució, als nacionals de tercers països que resideixin legalment en el territori d'un Estat membre.

ARTICLE 46

Protecció diplomàtica i consular

Tot ciutadà de la Unió es pot acollir, en el territori d'un tercer país en el qual no estigui representat l'Estat membre del qual sigui nacional, a la protecció de les autoritats diplomàtiques i consulars de qualsevol Estat membre, en les mateixes condicions que els nacionals d'aquest Estat.

TÍTOL VI

Justícia

ARTICLE 47

Dret a la tutela judicial efectiva i a un jutge imparcial

Tota persona de qui hagin estat violats els drets i les llibertats garantits pel dret de la Unió té dret a la tutela judicial efectiva respectant les condicions que estableix el present article.

Tota persona té dret que la seva causa sigui escoltada equitativament i públicament i dins d'un termini raonable per un jutge independent i imparcial, establert prèviament per la llei. Tota persona es pot fer aconsellar, defensar i representar.

S'ha de prestar assistència jurídica gratuïta als qui no disposin de recursos suficients sempre que l'esmentada assistència sigui necessària per garantir l'efectivitat de l'accés a la justícia.

ARTICLE 48

Presumpció d'innocència i drets de la defensa

1. Tot acusat es presumeix innocent mentre la seva culpabilitat no hagi estat declarada legalment.
2. Es garanteix a tot acusat el respecte dels drets de la defensa.

ARTICLE 49

Principis de legalitat i de proporcionalitat dels delictes i les penes

1. Ningú pot ser condemnat per una acció o una omissió que, en el moment en què hagi estat comesa, no constitueixi una infracció segons el dret intern o el dret internacional. De la mateixa manera, no es pot imposar una pena més greu que l'aplicable en el moment en què la infracció hagi estat comesa. Si amb posterioritat a aquesta infracció la llei disposa una pena més lleu, s'ha d'aplicar aquesta.
2. El present article no impedeix el judici i el càstig d'una persona culpable d'una acció o una omissió que, en el moment en què hagi estat comesa, sigui constitutiva de delictes segons els principis generals reconeguts pel conjunt de les nacions.
3. La intensitat de les penes no ha de ser desproporcionada en relació amb la infracció.

ARTICLE 50

Dret a no ser jutjat o condemnat penalment dues vegades per la mateixa infracció

Ningú pot ser jutjat o condemnat penalment per una infracció respecte de la qual ja hagi estat absolt o condemnat en la Unió mitjançant una sentència penal ferma conforme a la llei.

TÍTOL VII

Disposicions generals que regeixen la interpretació i l'aplicació de la Carta

ARTICLE 51

Àmbit d'aplicació

1. Les disposicions de la present Carta estan dirigides a les institucions, òrgans i organismes de la Unió, dins del respecte del principi de subsidiarietat, així com als estats membres únicament quan apliquin el dret de la Unió. Per tant, aquests han de respectar els drets, han d'observar els principis i han de promoure la seva aplicació, d'acord amb les seves respectives competències i dins dels límits de les competències que s'atribueixen a la Unió en les altres parts de la Constitució.
2. La present Carta no amplia l'àmbit d'aplicació del dret de la Unió més enllà de les competències de la Unió, ni crea cap competència o missió noves per a la Unió, ni modifica les competències i missions definides en les altres parts de la Constitució.

ARTICLE 52

Abast i interpretació dels drets i principis

1. Qualsevol limitació de l'exercici dels drets i llibertats reconeguts per la present Carta l'ha d'establir la llei i ha de respectar el contingut essencial dels esmentats drets i llibertats. Dins del respecte del principi de proporcionalitat, només es poden introduir

limitacions quan siguin necessàries i responguin efectivament a objectius d'interès general reconeguts per la Unió o a la necessitat de protecció dels drets i llibertats dels altres.

2. Els drets reconeguts per la present Carta que s'esmenten en altres parts de la Constitució s'han d'exercir en les condicions i dins dels límits definits per aquestes.

3. En la mesura que la present Carta contingui drets que corresponguin a drets garantits pel Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals, el seu sentit i abast són iguals als que els confereix l'esmentat Conveni. Aquesta disposició no obsta perquè el dret de la Unió concedeixi una protecció més extensa.

4. En la mesura que la present Carta reconegui drets fonamentals resultants de les tradicions constitucionals comunes als estats membres, els esmentats drets s'han d'interpretar en harmonia amb les esmentades tradicions.

5. Les disposicions de la present Carta que continguin principis es poden aplicar mitjançant actes legislatius i executius adoptats per les institucions, òrgans i organismes de la Unió, i per actes dels estats membres quan apliquin el dret de la Unió, en l'exercici de les seves competències respectives. Només es poden al·legar davant un òrgan jurisdiccional pel que fa a la interpretació i el control de la legalitat dels esmentats actes.

6. S'han de tenir plenament en compte les legislacions i pràctiques nacionals segons el que especifica la present Carta.

7. Les explicacions elaborades per guiar en la interpretació de la Carta dels Drets Fonamentals les han de tenir en compte degudament els òrgans jurisdiccionals de la Unió i dels estats membres.

ARTICLE 53

Nivell de protecció

Cap de les disposicions de la present Carta es pot interpretar com a limitativa o lesiva dels drets humans i llibertats fonamentals reconeguts, en el seu respectiu àmbit d'aplicació, pel dret de la Unió, el dret internacional i els convenis internacionals dels quals són part la Unió o tots els estats membres, i en particular el Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals, així com per les constitucions dels estats membres.

ARTICLE 54

Prohibició de l'abús de dret

Cap de les disposicions de la present Carta pot ser interpretada en el sentit que impliqui un dret qualsevol a dedicar-se a una activitat o a realitzar un acte tendent a la destrucció dels drets o llibertats reconeguts en la present Carta o a limitacions més àmplies d'aquests drets i llibertats que les que preveu la present Carta.»

Disposició final única. *Entrada en vigor.*

La present Llei orgànica entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,

Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei orgànica i que la facin complir.

Palma de Mallorca, 30 de juliol de 2008.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ ZAPATERO